

TARIXIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH VA O'ZLIKNI ANGLASHDA ME'MORIY YODGORLIKLARNING O'RNI

Shaxobitdinov X. X

Andijon davlat chet tillari inistituti.

Ijtimoiy-gumanitar fanlar, pedagogika va psixologiya kafedrası mustaqil izlanuvchisi.

Tayanch so'zlar: me'moriy yodgorliklari, tarixiy tafakkur, o'z-o'zini anglash, jamoaviy xotira, madaniy o'ziga xoslik, tanqidiy tahlil, tarixiy ta'lim, milliy o'zlik.

Ключевые слова: памятники архитектуры, историческое мышление, самосознание, коллективная память, культурная идентичность, критический анализ, историческое образование, национальная идентичность.

Key words: architectural monuments, historical thinking, self-awareness, collective memory, cultural identity, critical analysis, historical education, national identity.

Резюме:

Me'moriy yodgorliklar ham tarixiy tafakkurni, ham o'zlikni anglashni shakllantirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, jamoaviy xotira va madaniy o'ziga xoslikning jismoniy timsoli bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqola ushbu tuzilmalar odamlarning tarixni tushunishiga, ularning shaxsiy va jamoaviy o'ziga xosliklariga qanday ta'sir qilishini o'rganadi. Yodgorlik yodgorliklarining ta'lim, madaniy va hissiy ta'sirini o'rganib chiqib, maqola tarixiy hamdardlik, tanqidiy tahlil vao'zini chuqurroq his qilishni rivojlantirishga qanday yordam berishini ta'kidlaydi. Maqolada ko'zga ko'ringan yodgorliklar va ularning jamoatchilik xotirasida tutgan o'rni to'g'risidagi amaliy tadqiqotlar orqali yodgorliklarning o'tmishdagi voqealarni hozirgi ong bilan bog'lashda muhim ahamiyat kasb etishi, bu orqali tarixiy jihatdan xabardor vao'z-o'zini anglyadigan jamiyat shakllanishiga hissa qo'shishi ta'kidlangan.

Резюме:

Памятники архитектуры играют решающую роль в формировании как исторического мышления, так и самосознания, выступая физическим воплощением коллективной памяти и культурной идентичности. В этой статье исследуется, как эти структуры влияют на понимание людьми истории, а также на их личную и коллективную идентичность. Исследуя образовательное, культурное и эмоциональное воздействие памятных памятников, в статье подчеркивается, как можно способствовать развитию исторической эмпатии, критического анализа и более глубокого самоощущения. На примере выдающихся памятников и их места в общественной памяти в статье исследуется значение памятников в соединении событий прошлого с современным сознанием, тем самым создавая исторически осознанное и самосознательное сознание. Подчеркивается, что они способствуют формированию самосознания. сознательное общество.

Summary:

Architectural monuments play a decisive role in the formation of both historical thinking and self-awareness, serving as a physical embodiment of collective memory and cultural identity.

This article explores how these structures influence people's understanding of history and their personal and collective identities. Examining the educational, cultural, and emotional impact of memorials, the article highlights how historical empathy and critical analysis can help foster a deeper sense of preaching. Through case studies of prominent monuments and their place in public memory, the article explores the importance of monuments in connecting past events with present consciousness. It is emphasized that it will gain importance, thereby contributing to the formation of a historically aware and self-aware society.

Kirish: Me'moriy yodgorliklari azaldan jamoaviy xotiraning mustahkam timsoli bo'lib, muhim tarixiy voqealar va tarix rivojini shakllantirgan shaxslarni xotirlab keladi. Ushbu jismoniy tuzilmalar o'tmish va hozirgi o'rtasidagi muhim bog'lanishni ta'minlaydi, bu ham shaxslar, ham jamoalar uchun tarixning aniq tasvirini taklif qiladi.[1] Yodgorlik obidalari bilan shug'ullanish orqali odamlar tarixiy voqealarni chuqurroq tushunishlari, o'tmish haqida tanqidiy fikrlash qobiliyatini oshirishlari, shaxsiy va jamoaviy o'ziga xoslik hissini oshirishlari mumkin.

Ushbu maqolada memorial yodgorliklarning tarixiy tafakkur vao'zlikni anglashdagi o'rni ko'rib chiqiladi. U ushbu yodgorliklar tarixni tushunishni qanday rivojlantirishi, tanqidiy fikrlashni rivojlantirishi va umumiy madaniy va tarixiy tajribalarni tan olish orqali o'z-o'zini anglashni shakllantirishga hissa qo'shishini o'rganadi.[2]

1. Me'moriy yodgorliklar va tarixiy tafakkur.

Me'moriy yodgorliklari tarixiy tafakkurni rivojlantirishga yordam beruvchi ta'lim vositalari bo'lib xizmat qiladi, bu o'tgan voqealarni tushunish, tahlil qilish va izohlashni o'z ichiga olgan kognitiv jarayon. Ushbu yodgorliklar ko'pincha urushlar, inqiloblar yoki nufuzli shaxslarning hayoti kabi muhim voqealarni xotirlash uchun mo'ljallangan, tarixning jismoniy belgilari sifatida ishlaydi. Bu yodgorliklar bilan shug'ullanish orqali shaxslar tarixiy voqealarning sabab vaoqibatlarini haqida fikr yuritishga, ularning jamiyatga ta'sirini kengroq ko'rib chiqishga undaydi.

Me'moriy yodgorliklari tarixiy tafakkurga qanday hissa qo'shishining asosiy jihatlari quyidagilardan iborat:

Tarixning aniq ifodasi: Yodgorliklar mavhum tarixiy tushunchalar bilan bog'lanishning aniq usulini ta'minlaydi. Masalan, urush yodgorliklari nafaqat xizmat qilganlarni sharaflaydi, balki mojarolarning sabablari, urushning jamiyatga ta'siri va bunday voqealardan saboq olishi haqida fikr yuritishga undaydi.

Tarixiy hamdardlik: Me'moriy yodgorliklari o'tmishdagi odamlarning his-tuyg'ularini, tajribalarini va istiqbollari tushunishni o'z ichiga olgan tarixiy hamdardlikni rivojlantirishga yordam beradi. Bu yodgorliklar alohida

shaxslarning kurashlari va fidoyiliklarini yodgaolish orqali tomoshabinlarni o'zlarini muhim tarixiy lahzalarni boshidan kechirganlar o'rniga qo'yishga undaydi, ularning tarix bilan hissiy va intellektual aloqalarini chuqurlashtiradi. [3]

Tanqidiy mulohaza: Yodgorliklar ko'pincha tarixning tabiati va uni qanday eslab qolish haqida tanqidiy fikrlashga undaydi. Ular tarixiy voqealarni talqin qilish, esgaolinadigan narsalarni tanlash va jamoaviy xotira milliy o'ziga xoslikni qanday shakllantirishi haqida munozaralarni keltirib chiqarishi mumkin. Shunday qilib, yodgorliklar tarixiy to'g'rilik, tarafkashlik va jamoatchilik xotirasini qurish bo'yicha muhokamalar uchun markaz bo'lib xizmat qiladi.[4]

2. O'z-o'zini anglashda yodgorlik yodgorliklarining o'rni.

Me'moriyyodgorliklar o'z-o'zini anglashda, xususan, madaniy va tarixiy o'ziga xoslikni rivojlantirishda ham muhim rol o'ynaydi. Ushbu tuzilmalar bilan hamkorlik qilish orqali shaxslar tarixning kengroq kontekstidagi o'z o'rni haqida fikr yuritishlari vao'tmishdagi voqealar tufayli shaxsiy va jamoaviy o'ziga xosliklari qanday shakllanganligini ko'rib chiqishlari mumkin.

Me'moriy yodgorliklarning o'z-o'zini anglashdagi asosiy hissasi quyidagilardan iborat:

Madaniy va milliy o'ziga xoslik: Yodgorliklar ko'pincha jamiyatning qadriyatlarini va tarixiy bosqichlarini ifodalaydi va umumiy o'ziga xoslik hissini kuchaytiradi. Misol uchun, Amerika Qo'shma Shtatlaridagi Linkoln yodgorligi yoki Buyuk Britaniyadagi Kenotaf kabi milliy yodgorliklar milliy tarixdagi muhim shaxslar va lahzalarni eslatib, fuqarolar o'rtasida tegishlilik va birlik hissini uyg'otadi.

Shaxsiy fikrlash:Me'moriy yodgorliklari odamlarni tarixiy voqealar o'z hayoti vaajodlari hayotiga qanday ta'sir qilgani haqidao'ylashga undash orqali shaxsiy fikrlashga undaydi. Misol uchun, jang yoki ijtimoiy harakatni xotirlovchi yodgorlik insonni o'z oilasi yoki jamiyatiga ushbu voqea qanday ta'sir qilgani haqida fikr yuritishgaolib kelishi mumkin, bu esa uning shaxsiy tarixi vao'ziga xosligini chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Kollektiv xotira vao'z-o'zini anglash: Yodgorliklar umumiy xotira uchun markaz bo'lib, umumiy tajribalarni eslash uchun shaxslar va jamoalarni birlashtiradi.[5]O'tmish bilan ushbu jamoaviy aloqa shaxsiy tajribalarni kengroq tarixiy doirada joylashtirish orqali o'z-o'zini anglashni kuchaytiradi vaodamlargao'z hayotlari tarixning kengroq hikoyasi bilan qanday bog'liqligini yaxshiroq tushunishga imkon beradi.

3. Taqdim etilgan misollar: yodgorliklar va ularning tarixiy tafakkur va o'zlikni anglashga ta'siri.

Me'moriy yodgorliklarining tarixiy tafakkur vao'z-o'zini anglashni shakllantirishdagi rolini ko'rsatish uchun ushbu bo'limda dunyoning ko'zga ko'ringan yodgorliklarigaoid bir nechta misollar keltirilgan.[6]

Vetnam faxriylari yodgorligi (AQSh): Vashingtondagi Vetnam faxriylari yodgorligi yodgorlik tarixiy fikrlash vao'z-o'zini anglashga qanday ta'sir qilishi mumkinligiga kuchli misol bo'lib xizmat qiladi. Vetnam urushida halok bo'lgan askarlarning ismlari sanab o'tilgan yodgorlik dizaynining soddaligi tashrif buyuruvchilarni mojarootidagi individual voqealar bilan shug'ullanishga undaydi. Ushbu kelishuv urushning ta'sirini shaxsiylashtirish va davrning kengroq ijtimoiy va siyosiy kontekstidaaks ettirish orqali tarixiy hamdardlikni rivojlantiradi.

Xolokost yodgorligi (Germaniya): Berlindagi Evropaning o'ldirilgan yahudiylari yodgorligi Xolokost vahshiyliklari haqida fikr yuritish va mulohaza yuritish uchun joy taklif etadi. Yodgorlik tomoshabinlarni voqeaning miqyosi vaog'irligi bilan tanishtirish orqali ham tarixiy tafakkurni, ham o'z-o'zini anglashni rivojlantirishga yordam beradi. U tashrif buyuruvchilarni tarixiy mas'uliyat, xotira va kelajakdagi adolatsizliklarga qarshi hushyorlik zarurligi haqida tanqidiy fikrlashni rivojlantirib, bunday vahshiylik qanday sodir bo'lishi mumkinligini ko'rib chiqishga chaqiradi.

Toj Mahal (Hindiston): Toj Mahal asosan qabr bo'lsa ham, sevgi, yo'qotish va madaniy o'ziga xoslik ramzi bo'lib xizmat qiladi. Bu shaxsiy va jamoaviy xotirani ifodalaydi, tashrif buyuruvchilarni insoniy qayg'u va meros tajribasi haqida fikr yuritishga undaydi, shu bilan birga yodgorlikning Hindiston madaniy merosining ramzi sifatidaahamiyatini kuchaytiradi.[7]

Ushbu amaliy tadqiqotlar har xil turdagi yodgorlik yodgorliklari tarixiy tafakkur vao'z-o'zini anglashni qanday shakllantirishi mumkinligini ko'rsatib, kontekst, dizayn va har bir tuzilmaning madaniy ahamiyatini ta'kidlaydi.

4. Qiyinchiliklar va mulohazalar.

Me'moriy yodgorliklari tarixiy tafakkur vao'zlikni anglashni rivojlantirishda muhim rol o'ynashiga qaramay, ulardan foydalanish va talqin qilish bilan bog'liq muammolar mavjud. Ushbu qiyinchiliklardan ba'zilari quyidagilardan iborat:

Bahsli xotira: Yodgorliklar ko'pincha tortishuv joylarigaaylanadi, ayniqsa ular murakkab yoki bahsli tarixgaega bo'lgan shaxslar yoki voqealarni xotirlashda. Misol uchun, Qo'shma Shtatlardagi mustamlaka rahbarlari yoki Konfederatsiyaarboblarigao'rnatilgan yodgorliklar kimning tarixi

tasvirlanganligi va jamoat xotirasini qanday qurish kerakligi haqida bahs-munozaralarni keltirib chiqardi.[8]

Tanlangan xotira: Me'moriy yodgorliklari, shuningdek, voqealarning ba'zi jihatlarigae'tibor qaratib, boshqalargae'tibor bermasdan, tarixning tanlab yoki noxolis ko'rinishini taqdim etishi mumkin. Bu o'tmishning tor talqinini taqdim etish orqali tarixiy tafakkur vao'z-o'zini anglash doirasini cheklashi mumkin.

Shuning uchun o'qituvchilar va siyosatchilar yodgorlik yodgorliklarini loyihalash va talqin qilishda ushbu muammolarni qanday hal qilishni o'ylab ko'rishlari kerak, ular tarix bilan inklyuziv va tanqidiy ishtirok etishni ta'minlashi kerak.

Xulosa. Me'moriy yodgorliklar ham tarixiy tafakkur, ham o'z-o'zini anglashning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi, o'tmishni jismoniy eslatuvchi bo'lib xizmat qiladi hamda shaxsiy va jamoaviy o'ziga xoslikni aks ettirish uchun joy yaratadi. Ushbu tuzilmalar tarixiy hamdardlik, tanqidiy fikrlash va tegishlilik tuyg'usini rivojlantirish orqali tarixni chuqurroq tushunishga va uning bugungi kunga mos kelishiga hissa qo'shadi. Biroq, yodgorlik yodgorliklarini loyihalash va talqin qilish, ular tarixni muvozanatli va inklyuziv tushunishni ta'minlash uchun ehtiyotkorlik bilan ko'rib chiqilishi kerak.

Jamiyat rivojlanishda davom etar ekan, me'moriy yodgorliklari shaxslar va jamoalarning o'tmish bilan qanday munosabatda bo'lishini, o'z-o'zini anglashni rivojlantirish va tarixiy onggaasoslangan jamoaviy o'ziga xoslikni shakllantirishda muhim bo'lib qoladi.

Adabiyotlar:

1. Alimjanovich Y. K. Muzey ekskursiyasida me'moriy bitiklargaoid ma'lumotlar yoritilishi // Innovative developments and research in education. – 2024. – T. 3. – №. 30. – С. 384-391.
2. Yaqubova S. Nurullaboy saroyi–noyob me'moriy yodgorlik //international scientific innovation research conference. – 2024. – T. 1. – №. 1. – С. 78-85.
3. Xo'jageldiyev I. O'zbekiston me'moriy yodgorliklari tarixining yoritilishidaarxiv hujjatlarining ahamiyati //Евразийский журнал академических исследований. – 2022. – T. 2. – №. 11. – С. 414-417.
4. Turdimurodovich M. I. O'zbekistondagi madaniy meros obyektlarini o'rganish vaan'anaviy ta'mirlash asoslarining yaratilish tarixi //Journal of engineering, mechanics and modern architecture. – 2023. – С. 649-652.
5. Satvoldiyev Faxriddin Akbaralio'g'li. "Maktab o'quvchilarining huquqiy tafakkurini shakllantirish huquqiy madaniyatni yuksaltirishning yetakchi bo'g'ini sifatida." Ta'lim fidoyilari 13 (2022): 225-228.
6. Xoliqova R. E. O'zbekistonning eng yangi tarixi //Toshkent-2021. – 2021.
7. Кукарцева М. А. Историография и историческое мышление (аналитический обзор) //Вестник Московского университета. Серия 7: Философия. – 2004. – №. 2. – С. 31-49.
8. Мареш Т. Историческое познание или историческое мышление? //Диалог со временем. – 2013. – №. 44. – С. 62-69.